

Centres d'estudis: balanç d'urgència

És molt habitual i comprensible que en totes les activitats de la nostra vida quotidiana el dia a dia ens xucli totes les nostres energies, i sigui difícil aturar-se a reflexionar sobre el que som i el que fem. De tant en tant, però, esdeveniments de diversa naturalesa, com per exemple commemoracions d'efemèrides, ens ajuden i ens obliguen alhora a aquesta reflexió. Dic tot això perquè crec que en aquests moments comença a ser obligat de fer balanç i interrogar-se sobre aspectes fonamentals que incideixen en la vida dels centres d'estudi, qüestions totes elles sobre les quals podem avaluar l'experiència dels darrers vint anys:

Els centres d'estudi i la democràcia

Quan ja fa vint-i-cinc anys de la fi de la dictadura franquista, les limitacions de la nostra democràcia s'han fet ben evidents. Una de les principals mancances és la participació del poble (paraula maleïda) en la vida pública. Es parla sovint d'una democràcia de "baixa qualitat", que acaba essent sinònim únicament de les estructures dels partits polítics i la vida institucional. Evidentment, aquesta visió és enormement restrictiva i el paper de l'associacionisme independent és tremendament limitat. En aquest sentit, el paper dels centres d'estudi és fonamental, perquè són entitats independents amb voluntat de participar en la vida pública, en aquest cas local. I ho fan des de l'aportació de nous coneixements, ja siguin històrics, sociològics, etc., però també amb la creació d'espais de debat plurals, tan escassos en la nostra societat. Crec que el desenvolupament d'aquesta funció ha de guanyar molt de protagonisme en el futur.

Els centres d'estudi i la història local

És sabut de tothom que el pes de la recerca històrica ha estat fonamental en la consolidació dels centres d'estudi. Fa vint anys la nova història local, que pretenia obrir-se pas en el món universitari i de l'anomenada "història general", va suposar una petita revolució. Ara, aquest fenomen s'ha consolidat, mentre la universitat ha quedat col·lapsada en el seu creixement i necessita més que mai les aportacions exteriors. Els centres d'estudi, que s'han guanyat el respecte del món historiogràfic universitari, tenen aquí un paper a jugar. I hauran d'aportar també força elements al necessari balanç historiogràfic de les dues darreres dècades. D'altra banda, és obvi que l'hegemonia que tradicionalment ha tingut la història en les activitats dels centres no ha de ser un obstacle per a una progressiva obertura a altres disciplines, com de fet ja s'està produint, procés que s'haurà d'aprofundir si volem respondre d'alguna manera les demandes socials.

Caldria encara parlar de més aspectes (la recerca en ciències socials, l'ensenyament, la divulgació general, etc.), però per ara no m'atreveixo a dir res més. Únicament he pretès posar negre l'esquelet de reflexions personals que entenc bàsiques per a una definició de futur.

Carles Santacana i Torres
Centre d'Estudis de l'Hospitalet
Professor de la Universitat de Barcelona